

Käytettävyttä tutkijoille

Suomen Akatemia myöntää vuosittain yli 250 milj. euroa tieteelliseen tutkimukseen ja muuhun tieteen edistämiseen. Vuosittain saapuvat lähes 5000 tutkimusrahoitushakemusta ovat käytännössä 100%:sti sähköisessä muodossa. Sama pätee kustakin hakemuksesta lausunnon tuottavaan tieteelliseen vertaisarviointiin, Akatemian toiminnan laadun ja luotettavuuden peruskiveen. Käynnissä olevien järjestelmämuudistusten tuloksena sähköistyvät tutkimusrahoitusprosessirutiinien loputkin osat kuten päätösten allekirjoittaminen ja muutosten hakemuskäsittelyt. Käytettävyttä on paranneltu vähin erin järjestelmäkehityksen vaiheissa ja tilanne on nyt hyvä ja asiakkaat tyytyväisiä.

Käytettävyiden tilanne vuonna 2003

Vuonna 2003 teetettiin Suomen Akatemian sekä eräiden muiden koti- ja ulkomaisten rahoittajaorganisaatioiden asiointiratkaisuja vertaileva asian- tunti- arviointi. Arvioinnin toteutti Adage Oy. Akatemia sijoittui vertailussa toiseksi. Taulussa 1 on lueteltu korkean sijoituksen taustalla olevia piirteitä. Vuoden 2003 selvityksessä tunnistettiin myös joukko käytettävyiden parantamista vaativia asioita. Listaus niistä on taulussa 2.

Akatemian vastuuhenkilöt ja ohjelmistotoimittajat ovat ottaneet hyvin vaarin havainnoista ja lähes kaikki puutteet on jo korjattu myöhemmissä versioissa. Jotakin on sentään jäänyt tulevankin järjestelmän korjattavaksi - esimerkiksi se, että hakemuksen voisi tulevaisuudessa täyttää omilla tunnuksillaan joku toinen tutkijan puolesta.

Järjestelmämuudistukset tuloillaan

Akatemia korvaa seuraavien kahden vuoden aikana nykyisen kahden erillisen sovelluksen ja järjestelmätoimittajan asiointi- ja rahoitustieto- järjestelmäkokonaisuuden yhdellä. Tavoitteena on ketteröidä ylläpitoa ja jatkokehitystyötä ja

minimoida hankalasta ja työläästä järjestelmäintegroinnista johtuvat ohjelmistovirheet. Elinkaarensa päätä tekniseltä toteutukseltaan lähestyvä pitkäikäinen ohjelmisto on joskus kuin alokkaan asento: sitä ei voi korjata vaan se pitää tehdä uudestaan.

Haasteena on edelleenkin suunnitella ja toteuttaa käytettävyys hyvin erilaisten käyttäjäryhmien näkökulmasta. Tutkimusrahoituspäätöksiä päivittäistyönään valmisteleva ja toimeenpaneva tiedeasiantuntija tarvitsee runsaasti enemmän toiminnallisuutta ja tietoa kuin rahoitusta hakeva tutkija. Työn helpottamista haetaan myös asiointijärjestelmän, dokumenttienhallinnan ja toimistojärjestelmän tosiaikaisesti integroivilla ratkaisuilla; asiakirjat talteen ja tarvittaessa esille, tekstinkäsittelyyn ja takaisin järjestelmän haltuun ilman käsin nysväämistä, niitä kuuluisia "nappeja" painelemalla. Käynnissä olevassa kilpailutusprosessissa on mielenkiintoista nähdä, millaista käytettävyysajattelua meille on tarjolla uuden järjestelmäsukupolven tekemiseen niin teknisessä kuin mentaalissakin mielessä.

Viime syksyinen Akatemian yleisten verkkopalveluiden käyttäjätutkimus totesi merkittävää parannusta tapahtuneen monelta osin. Kehitys näköjään kehittyä tässäkin eli parannettavaakin riittää edelleen. Akatemian yleisiin verkkosivuihin <http://www.aka.fi> ja sähköiseen asiointiin (<http://www.aka.fi/fi/A/Tutkijalle/Kirjaudu-tasta-sahkoiseen-asiointiin/>) voi kuka tahansa tutustua vapaasti vaikka käytettävyiden arviointimielessä. Vinkki: valitse sähköisessä asiointissa Testihaku niin voit leikkiä vapaasti hakulomakkeistolla.

Markku Niemi on projektipäällikkö Suomen Akatemiassa vastuullaan rahoitus- ja asiointitietojärjestelmien uusiminen.

Taulu1.

Akatemian sivuston hyviä piirteitä vuonna 2003 tehdyssä arvioinnissa

- mahdollisuus laatia hakemus vaiheistetusti - "...Sivusto toimii erittäin hyvänä wizard-tyypisenä täytön jaksottajana ja apuna", kuten ulkopuolinen käytettävyysasiantuntija raportoi.
- automaattinen välitallennus
- koko ajan saatavilla oleva lomakekohtainen ohje
- kenttäkohtainen ohjeistus
- lomakkeen navigaation sitomisen hakemusprosessiin
- pyrkimys käyttää paperilomakkeen numerointia ja otsikointia navigaatiossa
- yhteenveto käyttäjän hakemuksesta, lomakkeista ja tiedoista
- miellyttävä visuaalinen kokonaisuus, rauhallinen layout lomakkeissa ja sivustolla

Taulu 2.

Akatemian sivuston tunnistettuja kehittämistarpeita vuoden 2003 arvioinnissa

- Puutteellisuudet ja epäyhdenmukaisuudet navigaation ja hakemusprosessin kesken
- Keskenäisten kohtien korostamisen puute
- Epäyhdenäisyys pakollisten kenttien merkitsemisessä
- Selkeän käyttäjää tukevan hakemuskohtaisen yhteenvetosivun puute
- Lopullisen hakemuksen toimittaminen vain paperimuodossa
- Kielen valinnan sijainti ja kielivalinnat eivät säily eri verkkosivustojen välillä siirryttäessä
- Uudet ikkunat
- Eteneminen ei ole mahdollista mikäli ei täytä kaikkia kohtia oletetussa järjestyksessä
- Hakemusta ei voi täyttää ja jättää toisen puolesta
- Kenttiin syötetty tieto saattaa hukkaa virheilmoitustilanteessa
- Hakemus poistettava jos jätetty väärään hakuun (hakuvalintaa ei voi vaihtaa)
- Hakijan yhteys- ja organisaatietietojen jälleenkäytön puute